

Det grønne skiftet og regelverk - bærekraft i våre vegnormaler

«Berekraftige eller berre kraftige normaler?»

Av Carlo Aall

Leder av Noradapt ved Vestlandsforskning

Professor i bærekraftig utvikling ved Høgskulen på Vestlandet

Digitalt innspill under avdelingssamling for Vegutforming 21.-22. september, Statens vegvesen

| 22.09.2021 |

VESTLANDSFORSKING

Bakgrunn: Vestlandsforsking, Noradapt, og prosjektet «Klimatilpasning og vegtransport»

NORSK SENTER
FOR BEREKRAFTIG
KLIMATILPASSING

SØK NYHENDE PROSJEKT FORMIDLING OM NORADAPT ENGLISH

Korleis kan vi tilpasse oss

KLIMAENDRINGANE?

Noradapt er eit nytt, nasjonalt senter for berekraftig klimatilpassing. **Vestlandsforsking** driv senteret, som består av **åtte partnarinstitusjonar**.

Prosjektet vil utvikle metodar og verktøy for å ivareta klimarisiko i vegsektoren bedre, og bidra til at disse implementeres i vegforvaltningen. Dette oppnås gjennom fire innovasjonar: 1) et verktøy for vegsektoren i Norge som operasjonelt klimarisiko i samfunnsøkonomiske analyser; 2) forbedrede, innovative verktøy for samfunnsøkonomisk analyse av tiltak; 3) oppdaterte retningslinjer for samfunnsøkonomisk analyse i vegsektoren som i større grad ivaretar klimarisiko, og vil bevisst arbeid med å integre de nye verktøyene i arbeidet til de involverte: Statens vegvesen, Nye Veier og fylkeskommunene; 4) innovasjonene er relevante for alle fasene i vegprosjekter: plan, prosjektering og drift.

Et klima og samfunn i endring skapar utfordringar for investeringar utsett for naturfare og endret normalværet. Dette gjelder i høye grad vegsektoren. I dag tas det i svært begrenset grad hensyn til klimarisiko i de samfunnsøkonomiske analysene som ligger til grunn for beslutningar i planlegging, prosjektering og drift av veginfrastruktur, og det er ingen tilgjengelige metodar som kan implementeres, hverken fra andre sektorer eller internasjonalt. Det er derfor stort behov for forskning for å utarbeide nye, innovative verktøy som gir beslutningsgrunnlag for planlegging og forvaltning i vegsektoren, og til inspirasjon for andre sektorer der fysisk infrastruktur er viktig.

Brukerpartnere: Statens vegvesen og Nye Veier AS. Faglige partnere: Vestlandsforsking (prosjektleder), Menon Economics og Norges geotekniske institutt.

Pressemelding fra Statens vegvesen

Partnere

Statens vegvesen

Statens vegvesen er prosjektleiar for Klimatilpassing og vegtransport. Kontaktpersonen i Statens vegvesen er Gordana Polkovic.

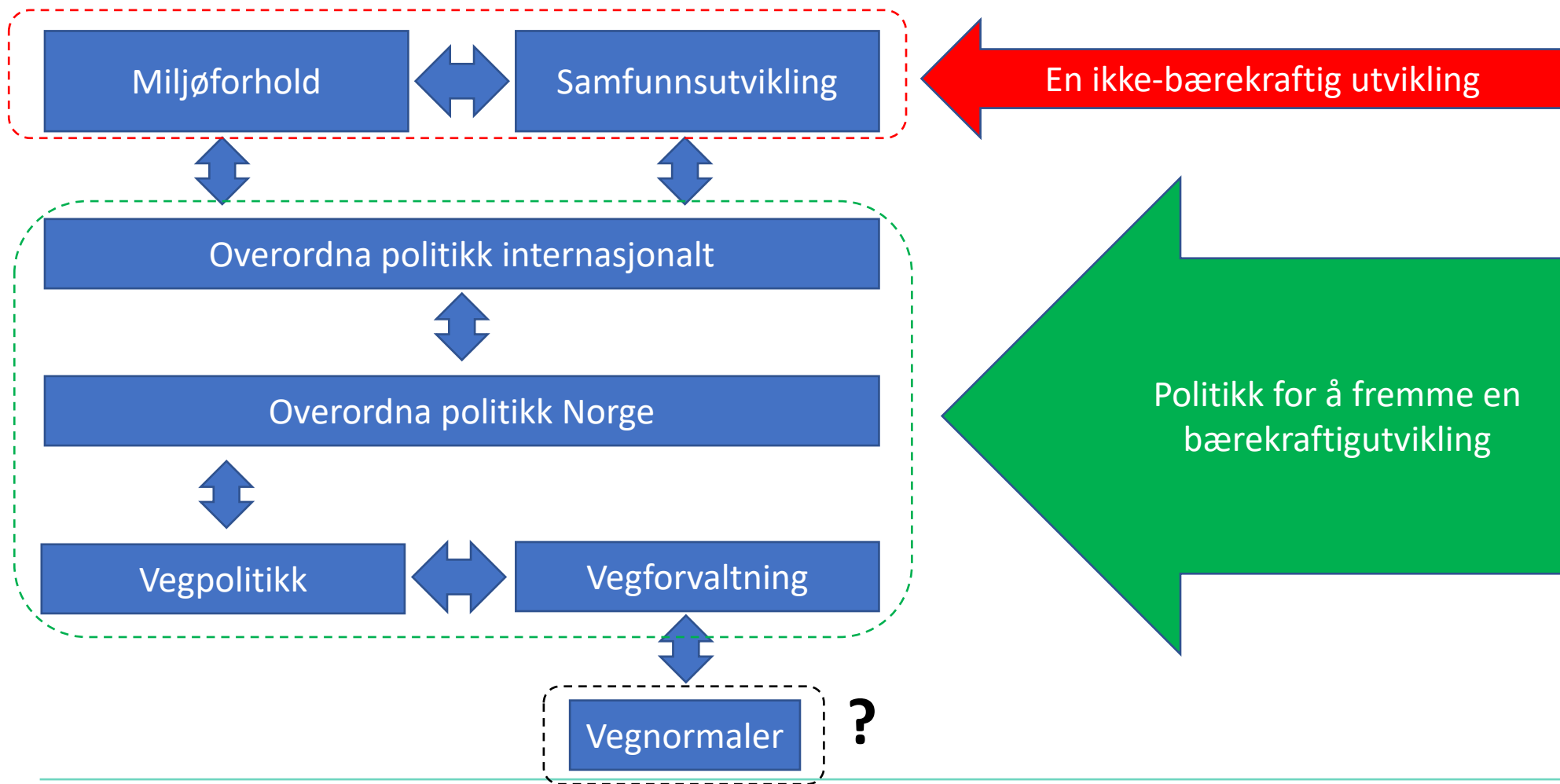
Sogndal

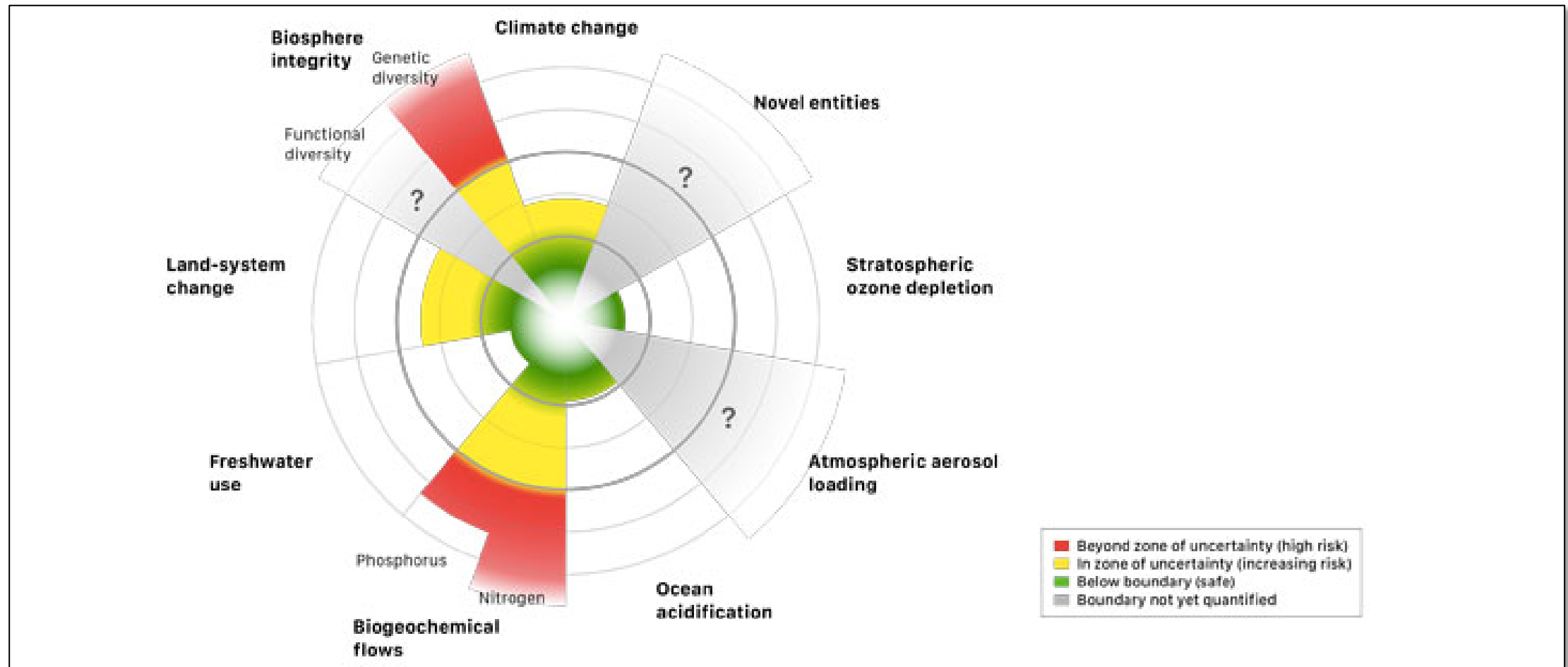
Senter for klima og energiomstilling

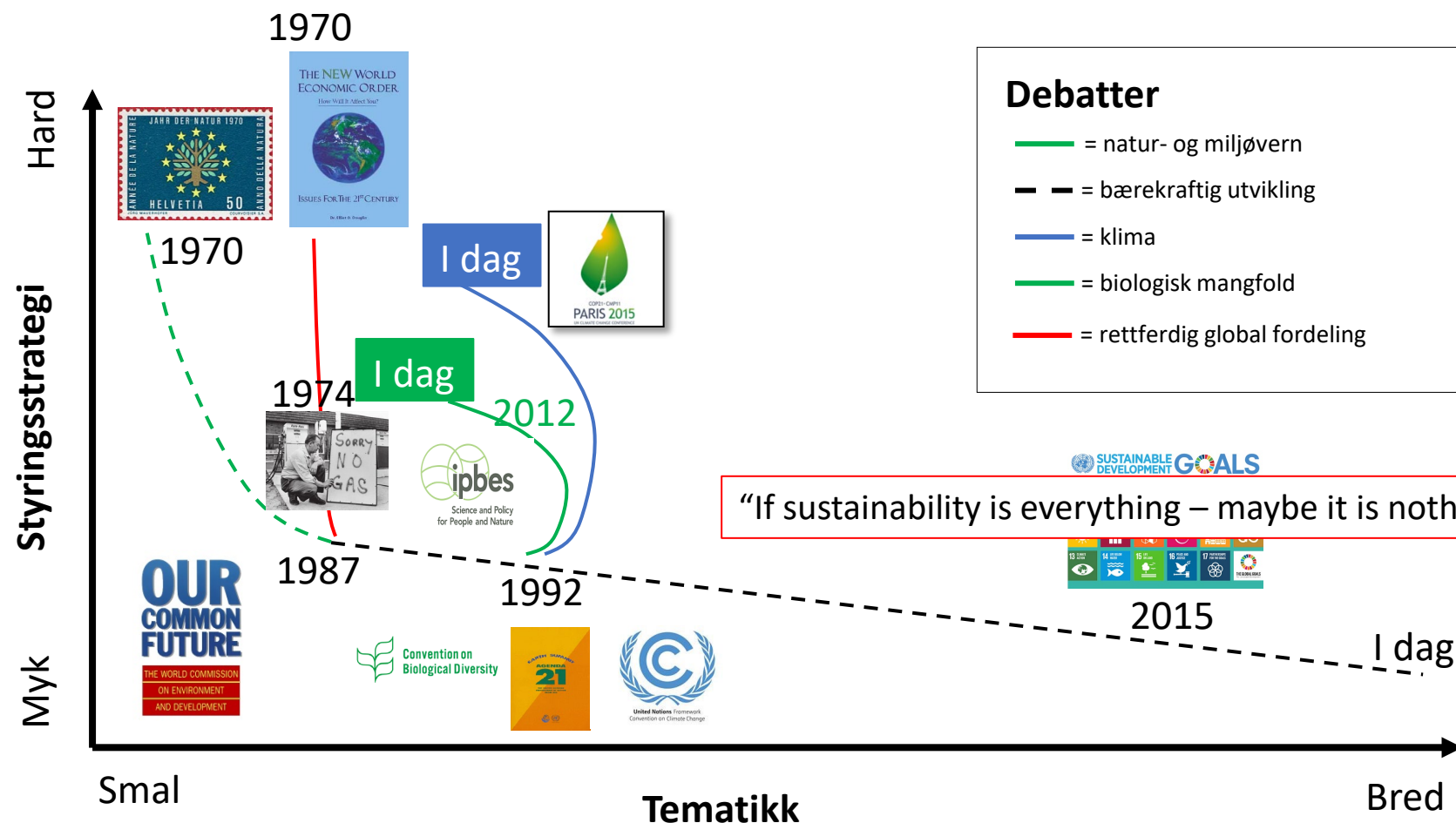
Hva jeg kan og ikke kan si noe om

Den ikke-bærekraftige udviklingen

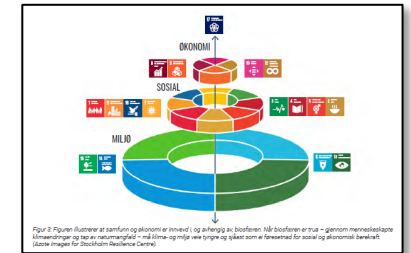
Bærekraft, klima og biologisk mangfold

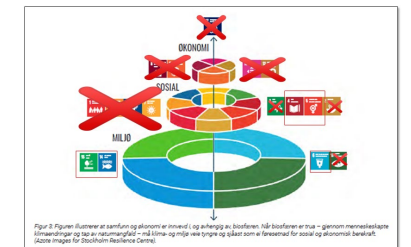
- **1987:** Det politiske prosjektet «bærekraftig utvikling» var et forsøk på å koble sammen 1970-talles natur/miljø («bærekraftig») og nord/sør («utvikling») debattene
- **1992:** De politiske prosessene om biomangfold, klima, og bærekraftig utvikling ble koblet fra hverandre
1992 →: Agenda 21-perioden
- **2015 →:** Bærekraftmål-perioden
- **2016 →:** Paris-målet

Status for 30 års bærekraftarbeid globalt

- Utvidelse
 - Stadig nye mål og bredere tematikk
- Oppdeling
 - Bærekraftmålene viser til klima- og biomangfoldskonvensjonene
- Utdyping
 - Stadig økning av konkrete mål og indikatorer
- Utflating
 - Åpenbare målkonflikter dekkes over
- Generalisering
 - Innholdet gjøres stadig mer universelt og mer uavhengig av sosio-kulturell kontekst
- RESULTAT: Stadig viktigere med kontekstualisering – hva er viktig for «oss»?
 - Hvilke tema – alle tema kan ikke være like viktige for alle
 - Vektlegging av mål – avgjørende å avklare åpenbare interne målkonflikter

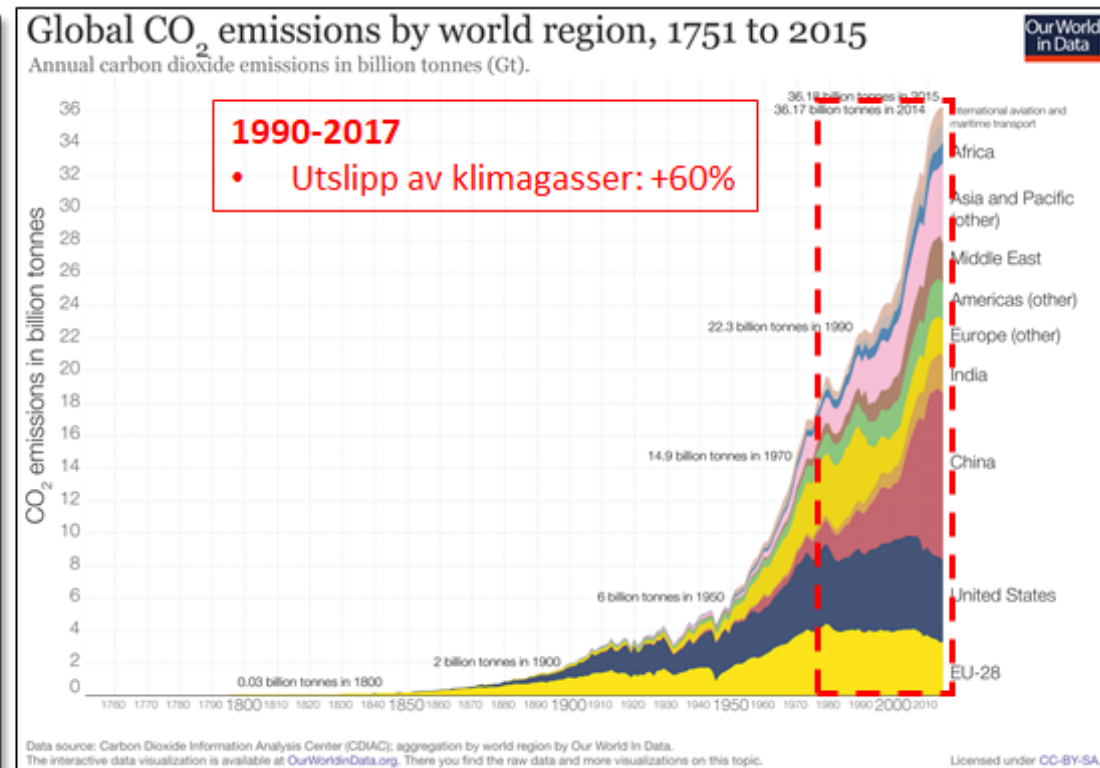
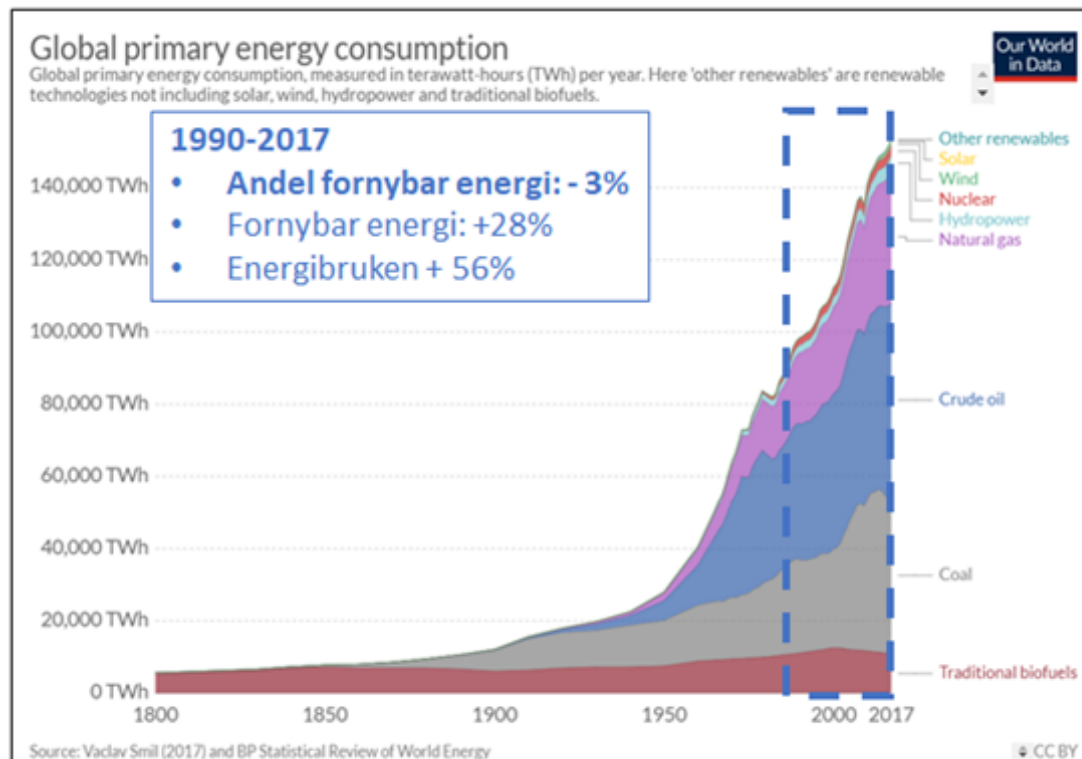

Figur 2: Figuren illustrer at samfunn og økonomi er innvevd i og avhengig av biosfæren. Når biosfæren er trua – gjennom menneskelige klimainnvinger og tap av naturmangfold – må klima og miljø være trygge og sikre som et fundament for sosial og økonomisk bærekraft. (Source: Images for Stockholm Resilience Centre)

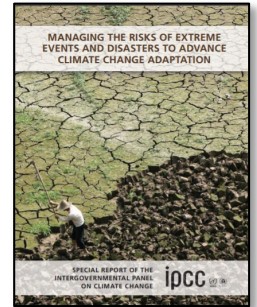
Figur 3: Figuren illustrer at samfunn og økonomi er innvevd i og avhengig av biosfæren. Når biosfæren er trua – gjennom menneskelige klimainnvinger og tap av naturmangfold – må klima og miljø være trygge og sikre som et fundament for sosial og økonomisk bærekraft. (Source: Images for Stockholm Resilience Centre)

Status for 30 års klimaarbeid globalt

De neste 30 årene: Fra tradisjonell politikk til omstilling

- 2012: FNs klimapanel om omstilling til klimaendringer
 - “The altering of **fundamental attributes** of a system (including value systems; regulatory, legislative, or bureaucratic regimes; financial institutions; and technological or biological systems)”
- 2018: FNs klimapanel om omstilling til nullutslipp
 - [These changes imply] “**rapid and far-reaching transitions** in energy, land, urban and infrastructure..., and industrial systems.. [which are]... **unprecedented** in terms of **scale**, but **not** necessarily in terms of **speed**”
- 2020: Oppsummering av forsknings om omstilling til en bærekraftig utvikling
 - “The imperatives of environmental sustainability, poverty alleviation and social justice (partially codified in the Sustainable Development Goals or SDGs) call for **ambitious societal transformations**. As such, few aspects of actionable knowledge for sustainability are more crucial than those concerning the processes of transformation.”
 - “Realizing the ambitions of the **SDGs**, we conclude, requires being **clear about what we mean by transformation**, and recognizing these basic methodological principles for action”.

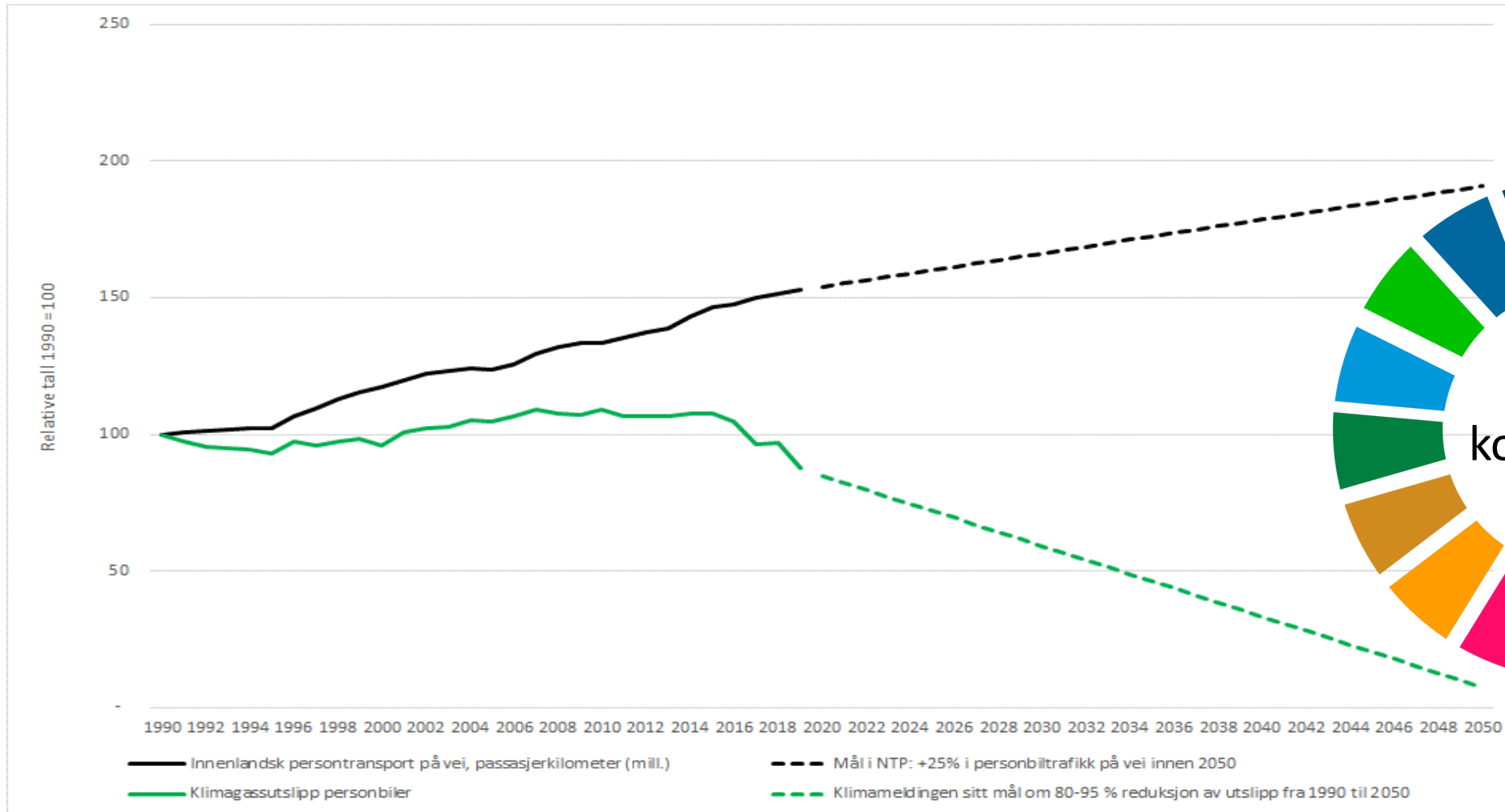

Lekkasje fra den neste delrapporten fra FNs klimapanel

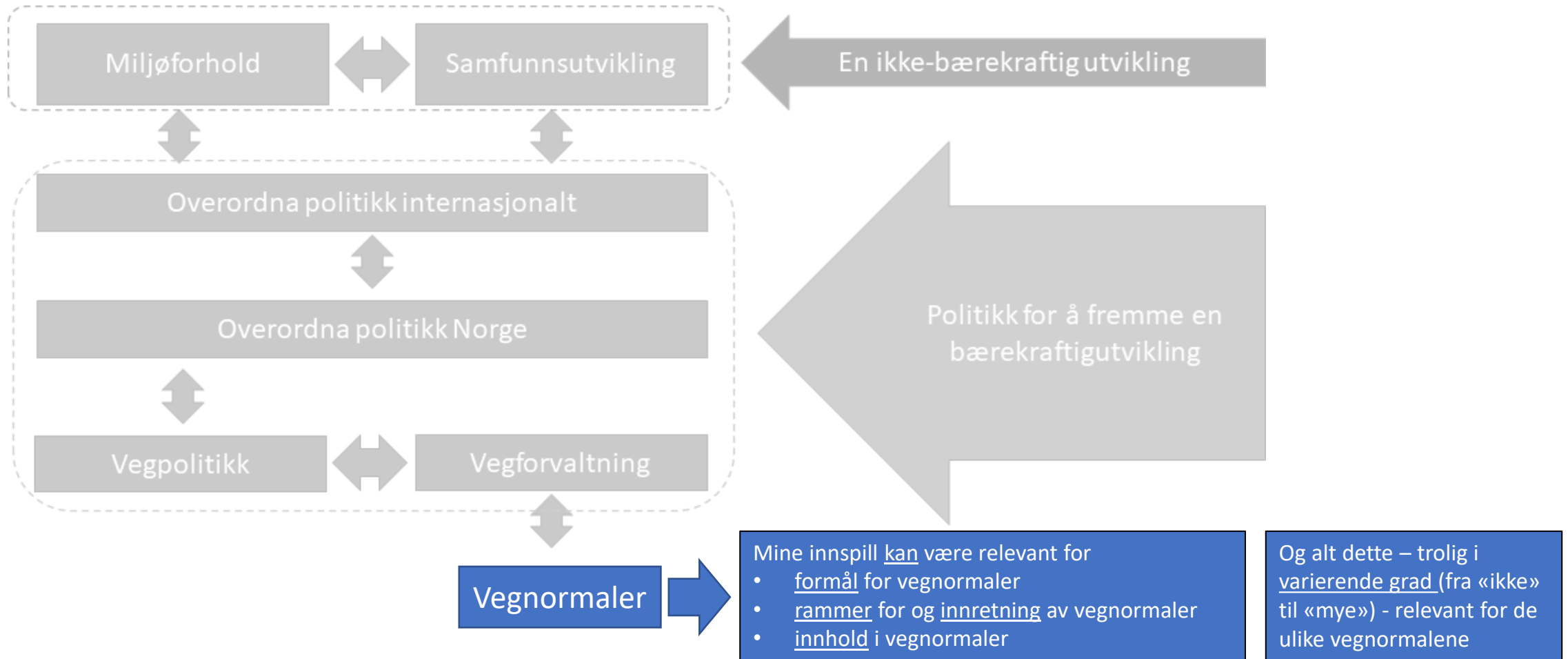

- “Utslippene av klimagasser må **nå en topp de neste fire årene...det er lite eller ingen rom for videre økonomisk vekst**»
- “Den drastiske nedgangen i utslipp som er nødvendig, er **umulig å oppnå** på kort sikt med den nåværende modellen, med dens **forutsetninger om vekst i energiforbruk og materialbruk**”

Transportvekst og fjerning av klimagassutslipp i vegtransport

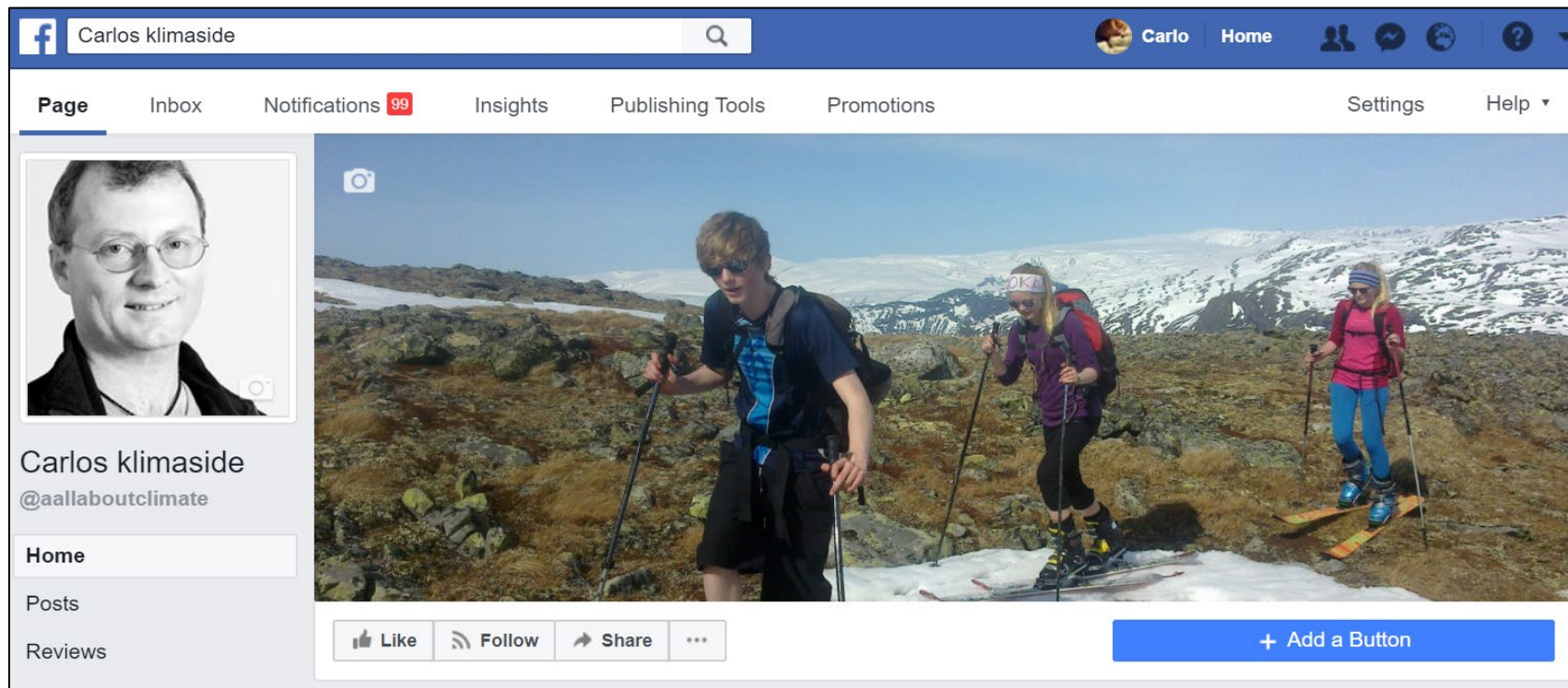
Tilbake til startpunktet.....

Bærekraft i veinormalene – forslag til nøkkelspørsmål

- Fra bred og flat til smal og spiss bærekraftinnretning
 - Velg ut de bærekraftmålene som bringer inn nye utfordringer i vegpolitikk og –forvaltning
 - Særlig viktig å bruke bærekraftinnretning til å belyse samspillseffekter mellom bærekraftmål som gjelder biologisk mangfold, energi, og klima; og innen klimaarbeidet (eks jordvern versus klimarobuste veier)
 - Fra prognoser til scenarioer
 - Vurder alltid alternativer med ulike forutsetninger – unngå prognosefellen
 - Fra klimaarbeid til klimaomstilling
 - Ta med alternativet med full utrulling av ny teknologi med direkte relevans for vegtransport
 - Legg til grunn forutsetningen om stadig forsterkede tiltak for reduksjon av klimagassutslipp
 - Legg til grunn muligheten for at det kan oppstå knapphet på ‘rett energi til rett formål’
 - Ta hensyn til kostnader ved vedvarende og radikale klimaendringer og vis nytten av å forebygge
 - Innarbeid at beslutninger må leve med usikkerheter som gjelder alle sider ved ‘klima og bærekraft’ (det fysiske, samfunnsmessige, og politiske)
-

Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall
@aallaboutclimate

991 27 222

caa@vestforsk.no

www.vestforsk.no

www.vestforsk.no

Postboks 163, 6851 Sogndal

Tlf.: 906 33 600

@vestforsk.no